

SOCIÁLNÍ PRÁCE S RODINAMI 3

LS
2019

SOCIÁLNĚ-PRÁVNÍ OCHRANA DĚTÍ

LEGISLATIVA:

Úmluva o právech dítěte,

Ústavní zákon č. 2/1992, Listina základních práv a

svobod, zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník,

zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí,

zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník,

zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním,

zákon č. 109/2002 Sb., o výkonu ústavní nebo ochranné
výchovy,

zákon č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže,

CO JE SOCIÁLNĚ-PRÁVNÍ OCHRANA DĚTÍ?

Sociálně-právní ochrana dětí (dále také SPOD) je ochrana zájmů dítěte, jeho vývoje a zajištění řádné výchovy.

Dále zahrnuje působení k obnovení narušených funkcí rodiny i zajištění náhradního rodinného prostředí, nemůže-li dítě žít ve vlastní rodině.

Hlavním hlediskem SPOD je zájem a blaho dítěte, ochrana rodičovství a rodiny a vzájemné právo rodičů a dětí na rodičovskou výchovu a péči.

Při zajišťování SPOD se také přihlíží k širšímu sociálnímu prostředí dítěte.

NA CO SE ZAMĚŘUJE ZÁKON O SPOD?

- na ochranu práva dítěte na příznivý vývoj a řádnou výchovu,
- na ochranu oprávněných zájmů dítěte, včetně ochrany jeho jmění,
- působení směřující k obnovení narušených funkcí rodiny,
- zabezpečení náhradního rodinného prostředí pro dítě, které nemůže být trvale nebo dočasně vychováváno ve vlastní rodině.

CO ZÁKON O SPOD UPRAVUJE?

Cílovou skupinu dětí SPOD

Pěstounskou péči, vč. dávek
pěstounské péče

Standardy SPOD

Činnost

SPOD

Přestupky

Apod.

KDO VYKONÁVÁ

SPOD?

Závazkem České republiky není sociálně-právní ochranu dětem pouze legislativně zaručit, ale její výkon i zajistit. Hlavními obecnými orgány určenými k ochraně dětí jsou u nás soudy, k poskytování sociálně-právní ochrany pak specializované orgány.

Tyto orgány sociálně-právní ochrany dětí jsou:

- *obecní úřady obcí s rozšířenou působností*
- *obecní úřady a újezdni úřady*
- *krajské úřady (v Praze Magistrát hl. města Prahy)*
- *Ministerstvo práce a sociálních věcí*
- *Úřad pro mezinárodněprávní ochranu dětí*
- *Úřad práce České republiky*

NA JAKÉ DĚTI SE SPOD

ZAMĚŘUJE?

Podle § 6 zákona č. 359/1999 Sb. se SPOD vztahuje zejména na děti:

- Rodiče zemřeli, neplní povinnosti plynoucí z rodičovské odpovědnosti, nevykonávají nebo zneužívají práva plynoucího z rodičovské odpovědnosti
- Jsou ve výchově jiné osoby odpovědné za výchovu a tato neplní povinnosti plynoucí ze svěřenání
- Vedou zahálčivý nebo nemravný život
- Opakované útěky
- Byl na nich spáchán trestný čin, nebo je podezření ze spáchání takového činu
- Na základě žádosti rodičů či osob odpovědných za výchovu umístovány do zařízení s nepřetržitou péčí (pobyt déle než 6 měsíců)
- Ohrožovány násilím mezi rodiči nebo osobami odpovědnými za výchovu
- Žadatelé o udělení mezinárodní ochrany, azyl, atd.

KDY PŘICHÁZÍ NA ŘADU REALIZACE SPOD?

VEREJNÉ SLUŽBY

Pokud má dítě relativně méně závažné problémy, v optimálním případě nastupuje řešení na úrovni prevence ze strany školy. Například pokud rodina neposkytuje dítěti dostatečnou podporu ve vzdělávání, dítě má problémy s docházkou do školy apod., škola by měla ve spolupráci s dítětem a jeho rodinou usilovat o nalezení uspokojivého řešení.

SLUŽBY PODPORY

Pokud řešení na úrovni spolupráce školy a rodiny dítěte není nalezeno či nefunguje, přichází na řadu zapojení orgánu sociálně-právní ochrany dětí. Ten má možnost do řešení situace dítěte mimo školy **zapojit i další subjekty**. Jsou to např. **poskytovatelé sociálních služeb – nízkoprahová zařízení pro děti a mládež, sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi, terénní programy, dobrovolnické organizace atd.**

ORGÁN SOCIÁLNĚ-PRÁVNÍ OCHRANY DĚTÍ

V nejzávažnějších případech ohrožení dítěte je zapojení orgánu sociálně-právní ochrany dětí nezbytné. V tomto případě se již jedná o sociálně-právní ochranu dětí v pravém smyslu slova. OSPOD může k řešení situace dítěte přizvat různé subjekty, ve výjimečných případech a při dodržení stanovených postupů může dojít i k odebrání dítěte z rodiny.

POVINNOSTI

PŘI SPOD

10 obecní úřad je povinen

- Vyhledávat děti 6 ZSPOD
- Působit na rodiče – rodičovská zodpovědnost
- Projednat s rodiči odstranění nedostatků ve výchově
- Projednat s dítětem nedostatky v jeho chování
- Sledovat, zda je na základě kontrolních oprávnění zamezováno v přístupu dětí do prostředí, které je hlediska jejich vývoje a výchovy ohrožující
- Poskytnout nebo zprostředkovat rodičům na jejich žádost poradenství při uplatňování nároků dítěte podle zvláštních právních předpisů
- Oznámit obecnímu úřadu obce s rozšířenou působností skutečnosti, které nasvědčují tomu, že jde o děti uvedené v 6

OPATŘENÍ SOCIÁLNĚ-PRÁVNÍ OCHRANY

Preventivní a poradenská činnost

Výchovná opatření (napomenutí, dohled bránící škodlivý
nad dítětem, omezení působení

vlivů na výchovu dítěte, povinnost využití pomoci či setkání se
Opatření na ochranu dětí (návrhy soudu na nařízení ústavní
odborné poradenské výchovy, na zrušení ústavní výchovy, na svěřeni dítěte do ZDVOP, do
zapsaným mediátorem) PP na přechodnou dobu atd.)

JAKÝ JE POSTUP?

Při přijetí oznámení OSPOD provede vyhodnocení potřeb dítěte. Vyhodnocování se zaměřuje na zjišťování míry naplňování potřeb dítěte. V praxi se jedná o zjišťování co nejvíce informací o dítěti, jeho rodině a širším sociálním prostředí, ve kterém žije.

Vyhodnocování se zaměřuje na tři základní oblasti:

- vývojové potřeby dítěte,
- rodičovské kompetence,
- rodina a prostředí dítěte.

JAKÝ JE POSTUP?

V případě, že je na základě vyhodnocení potřeb dítěte konstatována potřeba sociálně-právní ochrany, následuje **tvorba individuálního plánu ochrany dítěte**. Jeho cílem je naplánování opatření směřujících k naplnění potřeb dítěte.

Tvorba individuálního plánu ochrany dítěte se může uskutečnit na tzv. případové konferenci. Následuje samotná realizace plánu, většinou za podpory dalších organizací.

Celý tento proces se nezřídka i několikrát opakuje, než dojde ke zlepšení situace dítěte do té míry, že již nespadá do SPOD.

SOCIÁLNÍ KURATELA PRO DĚTI A MLÁDEŽ

- Sociální kuratela pro děti a mládež (sociální kuratela) spočívá v „provádění opatření směřujících k odstranění, zmírnění nebo zamezení prohlubování anebo opakování poruch psychického, fyzického a sociálního vývoje dítěte“.
- Sociální kuratela se vztahuje převážně na děti vedoucí nemravný a zahálčivý život a děti, které utíkají od rodičů či jiných osob odpovědných za výchovu dítěte. Sociální kuratela je vykonávána kurátor pro děti a mládež, který je zaměstnancem obce s rozšířenou působností zařazeným do obecního úřadu obce s rozšířenou působností. (Zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí)

VÝKON SPOD

Pověřené osoby poskytují sociálně-právní ochranu na základě rozhodnutí o pověření k výkonu takové činnosti (dále jen "pověření").

(2) Pověřené osoby mohou v sociálně-právní ochraně

a) vykonávat činnost podle 10 odst. 1 písm. a) a 11 odst. 1 písm. a) až c),

b) vykonávat činnost zaměřenou na ochranu dětí před škodlivými vlivy a předcházení jejich vzniku podle 31 a 32,

c) zřizovat zařízení sociálně-právní ochrany uvedená v 39,

d) uzavírat dohody o výkonu pěstounské péče podle 47b,

e) převzít zajišťování přípravy žadatelů o zprostředkování osvojení nebo pěstounské péče k přijetí dítěte do rodiny, kterou

jinak zajišťuje krajský úřad, provádět přípravy žadatelů o zprostředkování osvojení nebo pěstounské péče a poskytovat

odborné poradenství a pomoc těmto žadatelům a poskytovat fyzickým osobám vhodným stát se osvojiteli nebo pěstouny a osvojitelům nebo pěstounům poradenskou pomoc související s osvojením dítěte nebo svěřením dítěte do pěstounské péče,

f) poskytovat osobě pečující, s níž uzavřely dohodu o výkonu pěstounské péče (47b), výchovnou a poradenskou péči při výkonu

pěstounské péče a sledovat výkon pěstounské péče; pokud osoba pečující o tuto službu požádá, je pověřená osoba povinna

výchovnou a poradenskou péči poskytnout,

OZNAMOVACÍ POVINNOST ZE ZÁKONA Č. 359/1999 SB., O SPOD

Každý je oprávněn upozornit na závadné chování dětí jejich rodiče.

Každý je oprávněn upozornit orgán sociálně-právní ochrany na porušení povinností nebo zneužití práv vyplývajících z rodičovské odpovědnosti, na skutečnost, že rodiče nemohou plnit povinnosti vyplývající z rodičovské odpovědnosti, nebo na skutečnosti uvedené v § 6 písm. b) až h).

Státní orgány, pověřené osoby, školy, školská zařízení a poskytovatelé zdravotních služeb, popřípadě další zařízení určená pro děti, jsou povinni oznámit obecnímu úřadu obce s rozšířenou působností skutečnosti, které nasvědčují tomu, **že jde o děti uvedené v § 6, a to bez zbytečného odkladu poté, kdy se o takové skutečnosti dozví.**

OZNAMOVACÍ POVINNOST ZE ZÁKONA Č. 40/2009 SB., TRESTNÍ ZÁKONÍK

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, v ustanovení 367 definuje trestný čin **nepřekážení trestného činu**, který je páchán nebo se připravuje. Zákon vyjmenovává protiprávní jednání, které je povinností překazit. Překazit trestný čin lze včasným oznámením policejnímu orgánu nebo státnímu zástupci a také jednáním, které v dané situaci umožňuje zabránění v pokračování nebo dokonání trestného činu. U dětí a mladistvých se jedná zejména o trestné činy znásilnění, pohlavního zneužití, týrání svěřené osoby a zneužití dítěte k výrobě pornografie.

V ustanovení 368 trestního zákoníku je dále definován trestný čin **neoznámení trestného činu** spáchaného jinou osobou. V tomto případě se jedná o neoznámení již dokonatého protiprávního jednání. U dětí a mladistvých se jedná zejména o trestné činy týrání svěřené osoby, těžkého ublížení na zdraví a zneužití dítěte k výrobě pornografie.

Neoznámení páchaného či připravovaného trestného činu znásilnění, zneužívání či týrání dítěte či mladistvého je tedy samo o sobě považováno za trestný čin.

ZDRO

ZE:
Zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně
děti Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník